

W P Ł Y N Ę Ł O

0 5 -12- 2019

Prof. dr hab. Agnieszka Izabela Baruk
Politechnika Łódzka
Wydział Zarządzania i Inżynierii Produkcji
Katedra Systemów Zarządzania i Innowacji

Łódź, dnia 29.11.2019 r.

**Ocena dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i popularyzatorskiego
oraz współpracy międzynarodowej dr Adama Pawlicza
w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia**

1. Podstawa formalna przygotowania recenzji

Podstawą formalną przygotowania niniejszej recenzji jest decyzja Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów z dnia 10 września 2019 r. dotycząca powołania mnie na recenzenta w komisji habilitacyjnej do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego Pana dr Adama Pawlicza wszczętego w dniu 24 kwietnia 2019 r. w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia. Recenzja została wykonana na podstawie dokumentacji przesłanej przez Panią z-cę dyrektora Instytutu Ekonomii i Finansów ds. Kształcenia, dr hab. Małgorzatę Poradę-Rochoń, prof. US. Wspomnianą dokumentację otrzymałam w dniu 24 października br.

Podstawą prawną przygotowania recenzji jest Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2017 r., poz. 261) oraz Rozporządzenie MNiSW z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. z 2011 r., nr 196, poz. 1165).

Recenzja została sporządzona na podstawie dokumentacji przekazanej mi w formie drukowanej i elektronicznej, która obejmowała:

- wniosek Habilitanta z dnia 24 kwietnia 2019 r. o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia,
- poświadczoną przez Uniwersytet Szczeciński kopię dyplomu doktora nauk ekonomicznych,
- autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych w języku polskim i angielskim,

Agnieszka Baruk

- wykaz opublikowanych prac naukowych oraz informację o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki,
- monografię wskazaną przez Habilitanta jako tzw. osiągnięcie naukowe.

Otrzymana przeze mnie dokumentacja jest kompletna i pozwala na dokonanie oceny dorobku Habilitanta. Oświadczam jednocześnie, że nie jestem współautorem żadnej z prac naukowych opublikowanych przez dr Adama Pawlicza.

2. Informacje o Habilitancie

Dr Adam Pawlicz urodził się 4 maja 1978 r. w Szczecinie. W 2002 r. ukończył studia magisterskie w Uniwersytecie Szczecińskim na kierunku zarządzanie i marketing. Pięć lat później na tej samej uczelni uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy doktorskiej pt.: Promocja produktu turystycznego wybranych miast nadbałtyckich, którą przygotował pod kierunkiem naukowym dr hab. Aleksandra Panasiuka, prof. US. Od dnia 1 października 2003 r. pracuje na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego, którego pracownikiem jest do tej pory. W latach 2008-2011 był równolegle zatrudniony w Wyższej Szkole Zawodowej „Oeconomicus” Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Szczecinie. Ponadto, prowadził zajęcia jako profesor wizytujący na Uniwersytecie w Kłajpedzie (w latach 2014-2017) oraz na Uniwersytecie Liwonii (2019 r.).

3. Ocena osiągnięcia naukowego w postaci monografii pt.: Ekonomia współdzielenia na rynku usług hotelarskich. Niedoskonałości – pośrednicy – regulacje

Jako osiągnięcie naukowe, które zgodnie z art. 16, ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki wnosi znaczący wkład w rozwój dyscypliny ekonomia Habilitant wskazał monografię pt.: Ekonomia współdzielenia na rynku usług hotelarskich. Niedoskonałości – pośrednicy – regulacje. Została ona opublikowana przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Jej recenzentami wydawniczymi byli: dr hab. Aleksandra Burgiel, prof. UE w Katowicach; dr hab. Mikołaj Jalinik, prof. PB; prof. dr hab. Grzegorz Gołembski.

W przedłożonej monografii Autor podjął próbę dokonania kompleksowej analizy ekonomii współdzielenia na rynku usług hotelarskich, wskazując zauważalny brak tego typu

analiz jako jedną z trzech głównych przesłanek wyboru przedmiotowego zakresu badań. Słusznie podkreślił, że rozważania prezentowane przez innych badaczy mają raczej węższy charakter, odnosząc się do wybranych aspektów ekonomii współdzielenia. Można zatem uznać, że dokonany przez Habilitanta wybór pola eksploracji naukowej był właściwy i zasługuje na pokreślenie. Warto także dodać, że monografia stanowi swoistą klamrę spinającą nurty wcześniejszych dociekań badawczych Habilitanta, świadcząc o Jego konsekwentnym realizowaniu zamierzeń badawczych. Wśród przesłanek wyboru przedmiotu badań wymienił także wykorzystywanie w chaotyczny sposób pojęć związanych z ekonomią współdzielenia oraz brak ich usystematyzowania, jednak sam w toku prowadzonych w monografii rozważań niewłaściwie stosuje niektóre pojęcia z zakresu nauk ekonomicznych, o czym będzie mowa w dalszej części niniejszej recenzji.

Habilitant we wstępie sformułował 7 pytań badawczych oraz 2 hipotezy badawcze, wskazując cel główny badań oraz 8 celów szczegółowych. Ponadto, jako odrębne cele określił 2 cele metodyczne oraz 1 cel praktyczny. Odnoszą się one przede wszystkim do kwestii niedoskonałości ekonomii współdzielenia na rynku usług hotelarskich. Nawet pobieżna analiza wewnętrznej struktury monografii również wskazuje, że niedoskonałości stanowią kluczową kategorię rozważań przedstawionych przez Autora, na co najlepszym dowodem jest poświęcenie im pierwszego wprowadzającego rozdziału i większości kolejnych części monografii. Nasuwa się zatem pytanie, dlaczego w tytule monografii aspekty dotyczące niedoskonałości stanowią jedynie jej podtytuł? W tytule główny akcent położony jest na ekonomię współdzielenia jako taką, a nie na niedoskonałości jej towarzyszące. Można tym samym dostrzec niespójność pomiędzy zakresem przedmiotowym rozważań zapowiedzianym w tytule monografii a zakresem przedmiotowym rozważań przedstawionych w jej treści. Niespójność między tytułem monografii i jej treścią nie miałaby miejsca, gdyby nadano jej inny tytuł, w którym kluczową kategorią byłyby niedoskonałości rynku ekonomii współdzielenia na rynku usług hotelarskich. Chociażby takie brzmienie tytułu rozprawy zdecydowanie lepiej odzwierciedlałoby jej zakres przedmiotowy.

Rozprawa składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów merytorycznych oraz zakończenia. Cztery początkowe rozdziały mają charakter teoretyczny, w piątym przedstawiono charakterystykę przeprowadzonych badań, natomiast w dwóch końcowych rozdziałach zaprezentowano wyniki badań oparte na danych wtórnych oraz danych pierwotnych.

We wstępie Habilitant wskazał w ogólny sposób na przesłanki wyboru pola badawczego, aczkolwiek nie odniósł się do żadnych źródeł, stwierdzając jedynie ogólnie, że „dotychczas w literaturze nie przedstawiono systematycznej analizy” niedoskonałości ekonomii współdzielenia. Jako główny problem badawczy wskazał „niedoskonałości rynku współdzielenia na rynku usług hotelarskich”. Jak widać także w tym przypadku niedoskonałości stanowią nadrzędną kategorię, chociaż w tytule monografii nie są elementem wyeksponowanym na pierwszy plan. Warto dodać, że wskazanie głównego problemu sugerowałoby konieczność sformułowania problemów szczegółowych, które jednak nie zostały określone. Mimo sformułowania „celu głównego badań”, nie określono celu głównego rozprawy. Biorąc pod uwagę tematykę przedstawioną w pracy, która cechuje się aplikacyjnością, może zastanawiać fakt, iż określono tylko 1 cel praktyczny. Ponadto, w treści: problemu głównego, celu głównego, pytań badawczych (z wyjątkiem pytania 7), obu hipotez badawczych nie dookreślono, że chodzi o Polskę, mimo, iż wyniki badań przedstawionych w obu rozdziałach empirycznych dotyczą tylko tego kraju. Nasuwa się także pytanie o sprawdzalność sformułowanych hipotez, skoro w rozprawie nie zastosowano żadnych metod analizy statystycznej? W hipotezie 1 jest mowa o „poziomie niedoskonałości”. Jak ten poziom był mierzony? Kwestia ta będzie jeszcze poruszona w dalszej części recenzji.

Jak już wspomniano, w rozdziale pierwszym rozprawy Habilitant w szczegółowy sposób przedstawił dotychczasowy stan wiedzy na temat niedoskonałości rynku oraz możliwości ich skutecznego ograniczania. Wykazał się bardzo dobrą znajomością światowej literatury przedmiotu z tego zakresu, pokazując aktualny stan wiedzy na temat najważniejszych niedoskonałości funkcjonowania rynku. Nie ustrzegł się jednak pewnych błędów, m. in. w odniesieniu do posługiwania się pojęciami ważnymi w naukach ekonomicznych. Wskazując sposób definiowania prywatnych metod ograniczania niedoskonałości pisze „metody prywatne definiowane będą [...] jako wszystkie narzędzia [...]”, co świadczy o braku dostrzegania różnicy między pojęciem metoda i narzędzie. Z kolei na rysunku 1.1 do metod tych zalicza m. in. pośredników i organizacje non-profit. Być może jest to skrót myślowy, ale w rozprawie stanowiącej najważniejsze osiągnięcie naukowe należy precyzyjnie i poprawnie stosować wszystkie pojęcia. Metoda bowiem z założenia jest sposobem osiągania celu, a nie podmiotem uczestniczącym w funkcjonowaniu rynku. W innym fragmencie rozdziału pierwszego Habilitant pisze o „nowych innowacyjnych produktach”, chociaż produkt innowacyjny z założenia jest produktem nowym.

W rozdziale drugim Habilitant, podobnie jak w przypadku każdego z rozdziałów teoretycznych, wykazał się bardzo dobrą znajomością światowej literatury przedmiotu. Rozdział ten jest poświęcony ekonomii współdzielenia, która stanowi nadrzędny element tytułu rozprawy. Autor rozpoczął go od przedstawienia wyników analizy bibliometrycznej publikacji dotyczących ekonomii współdzielenia. Wydaje się, że znacznie lepszym rozwiązaniem byłoby rozpoczęcie tego rozdziału od wskazania jej istoty, zaś wyniki wspomnianej analizy można było umieścić dalej. Dlaczego, prezentując procedurę doboru pozycji literaturowych do tej analizy, Autor używa czasu przyszłego, podobnie zresztą jak w niektórych fragmentach innych rozdziałów, zwłaszcza empirycznych, kiedy pisze o przeprowadzonych badaniach? Przecież one zostały już zrealizowane. W rozdziale drugim przedstawiono m. in. prezentowane w literaturze przedmiotu sposoby definiowania ekonomii współdzielenia, wskazując, co jest kluczowym elementem poszczególnych podejść. Nasuwa się jednak pytanie, dlaczego do podmiotów definicji ekonomii współdzielenia Habilitant zaliczył m. in. takie elementy, jak transakcje, formy konsumpcji, platformy online itd., skoro nie są to podmioty rynkowe, ale przedmioty związane z prowadzeniem działań rynkowych. Niektóre fragmenty nie wnoszą zbyt wiele do prowadzonych rozważań. Przykładowo, po co definiować tak podstawowe pojęcia, jak „rynek”, czy „usługa”, skoro jest to rozprawa przygotowana pod kątem uzyskania stopnia doktora habilitowanego, a więc należy założyć, że na tym poziomie tego typu pojęcia są zrozumiałe i dobrze znane. Pewne kwestie są także niepotrzebnie powtarzane. Przykładowo, dotyczy to kategorii występujących w ekonomii współdzielenia. O tym, że są to popyt, podaż, produkt, cena, pośrednicy i instytucje można przeczytać na s. 55 i na s. 58. Autor do cech demograficznych zalicza płeć i wiek, ale także dochody, miejsce zamieszkania, czy nawet preferencje do posiadania lub korzystania z produktów, z czym trudno się zgodzić, gdyż są to cechy wyodrębnione ze względu na inne kryteria, odpowiednio, ekonomiczne, geograficzne i behawioralne. Pewne sformułowania używane są nieco „na wyrost”. Przykładowo, na rysunku 2.8 przedstawiony został raczej prosty schemat alternatywnych rozwiązań służących zaspokojeniu potrzeb, a nie model, jak określił go Habilitant. W rozdziale drugim także można znaleźć przykłady niewłaściwego używania określonych pojęć, chociażby „dane” i „informacje” nie są synonimami, nie można ich zatem stosować zamiennie. Z pewnością na pozytywną ocenę zasługuje natomiast zaproponowanie autorskiej definicji ekonomii współdzielenia, która cechuje się prostotą i jednoznacznością.

W rozdziale trzecim zaprezentowano specyfikę tradycyjnego i współdzielonego rynku usług hotelarskich. Podobnie, jak w przypadku innych rozdziałów teoretycznych, Autor wykazał się tutaj bardzo dobrą znajomością światowej literatury przedmiotu. Niektóre rozważania można byłoby jednak pominąć. Dotyczy to m. in. sposobów definiowania takich pojęć, jak „turysta”, czy „turystyka”. Pewne wątpliwości można mieć w stosunku do struktury wewnętrznej tego rozdziału. Skoro tytuł podrozdziału 3.2 brzmi „Popyt i podaż na rynku usług turystycznych”, a tytuł punktu 3.2.1 „Rynek tradycyjny”, to punkt 3.2.2 należało raczej zatytułować Rynek współdzielony, nie zaś „Ekonomia współdzielenia”. Jak należy rozumieć sprzeczności pojawiające się w wywodzie Autora, które dotyczą specyfiki kontaktów turystów z lokalną społecznością? W tekście rozdziału trzeciego jest mowa o tym, że „w ramach EW [...] kontakt turysty z lokalną społecznością nie jest większy niż w przypadku zakupu usługi w hotelu”, zaś na rysunku 3.6 kontakt ze społecznością lokalną jest wymieniony jako jedna z 4 głównych cech usług hotelarskich oferowanych w ramach ekonomii współdzielenia. Zachowanie spójności i konsekwencji w prowadzonych rozważaniach jest niezwykle istotnym elementem rozpraw naukowych.

Rozdział czwarty jest ostatnim z rozdziałów teoretycznych recenzowanej rozprawy. Habilitant skupił się w nim na przedstawieniu niedoskonałości ekonomii współdzielenia oraz ich ograniczaniu na rynku usług hotelarskich. Niespójność widoczna jest także w tym rozdziale, chociażby w jego strukturze. Tytuł podrozdziału 4.1 brzmi bowiem „Niedoskonałości ograniczane przez platformy ekonomii współdzielenia”, podczas gdy tytuł punktu 4.1.2 to „Pozostałe prywatne instrumenty [...]”, chociaż podrozdział ten powinien dotyczyć niedoskonałości a nie instrumentów. Podobnie, jak w innych rozdziałach, można tutaj zauważyć również brak konsekwencji w posługiwaniu się pojęciami. Przykładowo, Autor zamiennie używa takich pojęć, jak: narzędzie i funkcja; dane i informacje; pisząc także o produktach i usługach, chociaż usługa jest produktem o charakterze niematerialnym, o czym sam pisał w rozdziale trzecim, przytaczając stosowane w literaturze sposoby definiowania usług. W odniesieniu do całej teoretycznej części rozprawy można ponadto stwierdzić, że pokazując stan wiedzy na temat ekonomii współdzielenia na rynku usług hotelarskich i towarzyszących jej nieprawidłowości Autor bardziej skupił się na zastosowaniu analizy poznawczej, drugoplanowo traktując analizę krytyczną literatury przedmiotu. Szkoda również, że część teoretyczna nie została zwieńczona stworzeniem koncepcyjnego modelu, którego założenia zostałyby zweryfikowane w części empirycznej.

W rozdziale piątym przedstawione zostały trudności związane z badaniami niedoskonałości ekonomii współdzielenia na rynku usług hotelarskich oraz metody zastosowane przez Habilitanta do przygotowania empirycznych rozdziałów rozprawy. Słusznie zwrócił On uwagę, iż wspomniany obszar badawczy do tej pory nie był w sposób kompleksowy eksplorowany. Nasuwa się jednak pytanie, czy rozważania na ten temat przedstawione w podrozdziale 5.1 nie powinny znajdować się w teoretycznej części rozprawy, a nawet we wstępie, co pozwoliłoby określić występowanie luki poznawczej i luki badawczej w tym zakresie. Inna wątpliwość dotyczy stworzenia koncepcji przez Habilitanta. Pisze On w rozdziale piątym, iż zbudował koncepcję regulacyjnego otoczenia EW na polskim rynku usług hotelarskich. Zbudowanie koncepcji ograniczania niedoskonałości EW na rynku usług hotelarskich jest także wskazane jako główny cel badań. Wydaje się, że określanie mianem koncepcji tego, co jest efektem badań nie jest uprawnione. Cele wymienione w tabeli 5.3 jako badawcze nie pokrywają się z celami podanymi we wstępie. Obejmują m. in. cele, które we wstępie Habilitant zaliczył do celów metodycznych. Z kolei do źródeł pierwotnych zaliczono badania pierwotne, chociaż pierwotnym źródłem mogą być np. nabywcy, zaś w ramach badań pierwotnych dokonuje się doboru tych źródeł i pozyskuje od nich dane. W rozdziale piątym również można zauważyć niewłaściwe posługiwanie się pewnymi pojęciami. Przykładowo, kolejny raz „dane” i „informacje” używane są synonimicznie, zaś wywiad raz nazywany jest metodą (co jest poprawne), a raz instrumentem badawczym (co oczywiście jest błędem). Istotna wątpliwość dotyczy zastosowanych metod badań pierwotnych. Wykorzystano w ich trakcie wywiad oraz badanie ankietowe. Badanie ankietowe należy do metod ilościowych. Jaki zatem sens miało jego przeprowadzenie na tak małej populacji, czyli 26 osób, z których 16 udzieliło odpowiedzi? Nawet badania pilotażowe realizuje się na większych próbach. Ponadto, badania ankietowe prowadzone są po to, aby móc pozyskać dane od wielu osób, dzięki czemu można zastosować do ich analizy metody statystyczne. Jako ich uszczegółowienie można zastosować metodę wywiadu, której efektem jest pozyskanie znacznie dokładniejszych danych. Jako metoda badań jakościowych znajduje on zastosowanie w badaniach ograniczonych liczebnie populacji, nie zaś badania ankietowe.

W rozdziale szóstym Habilitant przedstawił wyniki badań dotyczących rynku usług hotelarskich w Polsce, opierając się zarówno na danych wtórnych, jak i danych pierwotnych. Używa On określenia „zależność”, m. in. prezentując na rysunku 6.12 relacje społeczne na tle podobieństwa produktu do tradycyjnej usługi hotelarskiej. Skoro jednak nie zastosował żadnych metod analizy statystycznej i testowania statystycznego, gdyż nie pozwoliło na to

objęcie badaniami ilościowymi wyjątkowo małej populacji, nie było możliwe zidentyfikowanie jakichkolwiek zależności. Jediną formą prezentacji danych zebranych podczas badań ankietowych, oprócz ilości wskazań, są wartości średnich ocen, chociaż w opisie wykorzystanych metod nie scharakteryzowano zastosowanych skal. W przypadku rozprawy, przygotowanej jako najważniejsze osiągnięcie w procedurze ubiegania się o stopień naukowy warto było zamieścić wykorzystane instrumenty badawcze, w tym kwestionariusz ankiety w postaci załączników.

W rozdziale siódmym w oparciu o wyniki przeprowadzonych wywiadów Habilitant wskazał niedoskonałości ekonomii współdzielenia na rynku usług hotelarskich w Polsce. W podrozdziale 7.3 zatytułowanym „Koncepcja regulacji ekonomii współdzielenia na rynku usług hotelarskich w Polsce” podał raczej założenia systemu regulacyjnego w odniesieniu do ochrony konsumentów oraz efektów zewnętrznych, co stanowi Jego wkład autorski. Czy jednak można określić je mianem koncepcji? Ponadto, nie do końca precyzyjnie opisał swoje propozycje, pisząc m. in. „W procesie budowy założeń systemu regulacyjnego przyjęto następujące założenia”, co jak widać nie zostało przemyślane pod kątem językowym i logicznym. Jako cele metodyczne we wstępie wskazano dwa dążenia polegające m. in. na „budowie metod szacowania penetracji EW [...]”, jednak cel ten nie został także raczej osiągnięty. Zastanawia również sens formułowania obu hipotez, skoro nigdzie w rozdziałach empirycznych nie nawiązano do nich nawet jednym słowem, pomijając wskazywany już fakt braku możliwości określenia poziomu niedoskonałości współdzielonego rynku usług hotelarskich i jego porównania z poziomem niedoskonałości na rynku tradycyjnym, skoro nie był możliwy pomiar tego poziomu przy wykorzystaniu metod, jakimi posłużył się Habilitant. Brak zastosowania metod badań ilościowych w odniesieniu do znacznie liczniejszej populacji, a co za tym idzie brak wykorzystania metod testowania i analizy statystycznej powoduje, że warto było poprzestać na sformułowaniu pytań badawczych bez tworzenia hipotez.

Rozdziały empiryczne w porównaniu z rozdziałami teoretycznymi są zdecydowanie krótsze, co może wskazywać na znacznie większą łatwość Habilitanta w stosowaniu metody analizy poznawczej literatury niż w stosowaniu metod badań pierwotnych.

Zakończenie jest także wyjątkowo krótkie, jak na rozprawę tego typu. Dopiero w nim znajdują się lapidarne nawiązania do hipotez, ale słowa o ich zweryfikowaniu w sytuacji zastosowania takich metod, jakie wykorzystał Autor, wydają się pewnym nadużyciem. W zakończeniu wskazano jedynie dwa wnioski, co także budzi niedosyt. Nie określono ponadto kierunków przyszłych badań, nie wskazano wkładu do nauki w dyscyplinie ekonomia itp.

Podsumowując, mimo wymienionych w recenzji aspektów dyskusyjnych lub wątpliwych, monografię pt. *Ekonomia współdzielenia na rynku usług hotelarskich. Niedoskonałości – pośrednicy – regulacje* można uznać za rozprawę wnoszącą wkład do nauki w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia. Odpowiada ona zatem wymogom ustawowym stawianym w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego (art. 16, ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki).

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Na ocenę pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych składa się kilka elementów, do których należy dorobek publikacyjny Habilitanta. Deklarowany przez Niego dorobek w tym zakresie po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje łącznie 96 pozycji, w tym 2 autorskie monografie i 1 monografię przygotowaną we współautorstwie, jak również 6 artykułów naukowych (w tym 3 współautorskie) indeksowanych w bazie Web of Science. Uwzględniając fakt, że Habilitant stopień naukowy doktora uzyskał w 2007 roku, można zatem pozytywnie ocenić Jego dorobek w okresie po uzyskaniu stopnia doktora w ujęciu ilościowym. W okresie 2007-2019 średnia wartość efektywności publikacyjnej wynosiła bowiem prawie 7,5 publikacji rocznie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że aż 6 publikacji było indeksowanych w WoS, chociaż tylko 1 z nich została opublikowana w czasopiśmie znajdującym się na liście 'A' MNiSW. Monografie były wydane przez znaczące wydawnictwa krajowe takie, jak Wydawnictwo Naukowe PWN, Difin, czy Wolters Kluwer, a 1 monografia została opublikowana przez wydawnictwo o zasięgu światowym, jakim jest Routledge. Zasięg ogólnokrajowy lub europejski a nawet światowy miały także inne publikacje, w tym artykuły naukowe, z których niewątpliwie najważniejszą pozycją był artykuł opublikowany w 2017 roku w czasopiśmie „International Journal of Contemporary Hospitality Management”. Habilitant jest współautorem tego artykułu. Zakres tematyczny prac naukowych przygotowanych przez Habilitanta po uzyskaniu stopnia naukowego doktora można pogrupować w ramach czterech zbiorów: prac dotyczących regulacji rynku turystycznego, prac dotyczących nowych technologii na rynku turystycznym, prac dotyczących ekonomii współdzielenia oraz prac dotyczących innych aspektów funkcjonowania rynku usług hotelarskich (w tym ich jakości, obsługi osób niepełnosprawnych itd.). Uwzględniając ten podział, można dostrzec konsekwencję badawczą

Habilitanta, który analizował w swoich pracach różne aspekty funkcjonowania rynku usług turystycznych, szczególną uwagę przywiązując do usług hotelarskich. Pozwoliło to na wyraźne i jednoznaczne pozycjonowanie dorobku publikacyjnego Habilitanta. Co prawda, indeks Hirscha nie jest wysoki (wynosi 1 w bazie WoS oraz 1 w bazie Scopus), ale ilościowy dorobek widoczny w bazie WoS, wynoszący 6 publikacji w ocenie recenzenta spełnia wymagania ustawowe, podobnie jak liczba cytowań publikacji w tej bazie wynosząca 6. Sumaryczny Impact Factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania, czyli 2017, wyniósł 2,874.

Następnym, istotnym elementem oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych Kandydata ubiegającego się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego jest „kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach”. Dr Adam Pawlicz w latach 2007-2017 uczestniczył w 3 projektach badawczych finansowanych ze środków zewnętrznych (1 projekt finansowany przez NCN, zaś 2 przez MNiSW) jako wykonawca lub główny wykonawca. Można to uznać za dorobek spełniający wymagania ustawowe.

Kolejnym elementem oceny dorobku naukowo-badawczego jest „wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych”. Według deklaracji Habilitanta uczestniczył On w 9 konferencjach zagranicznych oraz 32 konferencjach krajowych, na których wygłosił referaty. Warto podkreślić, że w przypadku 3 konferencji, w tym 1 zagranicznej, był zaproszony do wystąpienia jako keynote speaker, co potwierdza wysoki autorytet Habilitanta w środowisku naukowym. W przekazanej do recenzji dokumentacji można zauważyć nieścisłość, gdyż w autoreferacie jest mowa o 46 konferencjach, w których uczestniczył Habilitant, podczas gdy w wykazie osiągnięć jest ich w sumie 41 (9 + 32). Biorąc pod uwagę dużą liczbę konferencji, wśród których znaczny udział miały konferencje odbywające się w zagranicznych ośrodkach naukowych, należy pozytywnie ocenić aktywność Habilitanta oraz zasięg umiędzynarodowienia (kraje europejskie i częściowo pozaeuropejskie, w tym Turcja) prezentowanych przez Niego wyników badań. Za osiągnięcia naukowe otrzymał on w 2018 roku nagrodę indywidualną II stopnia JM Rektora US oraz 3 nagrody zespołowe JM Rektora US, w tym jedną po uzyskaniu stopnia doktora.

Podsumowując, pozostały dorobek naukowo-badawczy Habilitanta również można ocenić pozytywnie.

5. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

W ramach pierwszego kryterium ustawowego związanego z uczestnictwem „w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych” Habilitant brał udział w programie ERASMUS+. Jeśli chodzi o „udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji”, jak już wspomniano, aktywnie uczestniczył m. in. w 9 konferencjach organizowanych w innych krajach oraz był członkiem 12 komitetów organizacyjnych konferencji krajowych. Za swoje osiągnięcia dydaktyczne otrzymał 3 nagrody JM Rektora US oraz 1 nagrodę JM Rektora UE w Poznaniu. Jest członkiem Rady Naukowej MIRDEC, będącej międzynarodową siecią badawczą w obszarze nauk społecznych. Kierował projektem „Nauczyciel w praktyce. Pilotażowe staże dla nauczycieli i instruktorów kształcenia zawodowego w przedsiębiorstwie” oraz projektem „Nie obawiaj się programować”, które były realizowane przez WSIE Szczecin. W latach 2009-2018 był członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma „European Journal of Service Management”, należał do komitetu redakcyjnego bułgarskiego czasopisma „Entrepreneurship” oraz był członkiem rad naukowych 11 zagranicznych i 2 krajowych konferencji. Wymienione czasopisma reprezentują raczej obszar zarządzania a nie ekonomii, ale niewątpliwie zaproszenie przez nie Habilitanta do komitetu redakcyjnego potwierdza docenianie jego dorobku także w skali międzynarodowej. Jest członkiem tylko jednego towarzystwa naukowego. Od 2004 roku należy do Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Habilitant wykazuje również aktywność w zakresie popularyzowania nauki, chociażby przygotowując i prowadząc warsztaty turystyczne dla uczniów szkół średnich, współorganizując wydarzenia promujące kierunek turystyka i rekreacja, czy publikując artykuły w czasopismach branżowych („Hotelarz”). Prowadził aż 17 przedmiotów w języku polskim oraz 4 przedmioty w języku angielskim w Polsce, jak również 1 przedmiot w języku angielskim na Litwie i na Łotwie. Z jednej strony bardzo duża liczba przedmiotów może świadczyć o wszechstronności Habilitanta, ale z drugiej strony wymaga bardzo dużych nakładów czasu, wysiłku i zaangażowania w ich przygotowanie. Część z tych przedmiotów należy do obszaru zarządzania, co wskazuje na łączenie w działalności dydaktycznej dwóch perspektyw: ekonomicznej i zarządczej. W ramach opieki naukowej nad studentami był promotorem 32 prac dyplomowych licencjackich oraz 3 prac dyplomowych na studiach II stopnia, w tym jednej za granicą. Wykonał ponadto

150 recenzji prac dyplomowych. Należy podkreślić, że aktywność dr Adama Pawlicza w zakresie opieki naukowej nad studentami wykracza poza spełnianie roli promotora i recenzenta, ściśle związane z pracą w uczelni. Habilitant jest bowiem także opiekunem Koła Naukowego Turystyki „Konturus” działającego w US. Spełnia również kolejny warunek ustawowy, jakim jest „opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego”. Był bowiem promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim mgr Marty Grupy. Odbył staże naukowe za granicą, w tym 2 po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (oba staże w Niemczech). Wykonał 3 ekspertyzy oraz w 2004 roku (czyli przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora) był współwykonawcą 2 innych opracowań tego typu. Jako ekspert w 2016 roku uczestniczył w przygotowaniu Kongresu Turystyki Polskiej w Świdnicy, który był organizowany przez Ministerstwo Sportu i Turystyki. W ramach ostatniego wymogu ustawowego odnoszącego się do „recenzowania projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych” wykonał recenzje 37 artykułów naukowych, z których 5 za granicą.

Podsumowując, aktywność Habilitanta w zakresie pracy dydaktycznej i popularyzatorskiej oraz współpracy międzynarodowej zdaniem recenzenta można ocenić pozytywnie.

6. Konkluzja końcowa

Biorąc pod uwagę przedstawione w recenzji oceny całości dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego, popularyzatorskiego, organizacyjnego oraz współpracy międzynarodowej można stwierdzić, że osiągnięcia dr Adama Pawlicza spełniają wymagania określone w art. 16, ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W związku z tym recenzent popiera wniosek dr Adama Pawlicza o nadanie stopnia naukowego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

Handwritten signature